

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลังและความเป็นมาของปัญหา

ในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2540 ภาวะเศรษฐกิจโลกยังอยู่ในระดับขยายตัวอย่างดี มีปริมาณการค้าโลกขยายตัวสูงขึ้น อัตราเงินเฟ้อในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ตะวันอเมริกา ฯ ปรับตัวขึ้นเล็กน้อย ส่วนประเทศกำลังพัฒนาโดยเฉพาะกลุ่มประเทศในเอเชีย ระดับอัตราเงินเฟ้อมีการชะลอตัวอย่างต่อเนื่อง อัตราดอกเบี้ยในประเทศพัฒนาแล้วโดยรวมปรับตัวสูงขึ้นยกเว้นบางประเทศ เช่น ญี่ปุ่น สหภาพยุโรป ซึ่งมีอัตราการว่างงานอยู่ในระดับสูง กลุ่มประเทศต่าง ๆ ในโลกมีการรวมตัวกันเพื่อตกลงร่วมมือทางการค้า เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน แม้ว่าในหลายประเทศมีทิศทางการพัฒนาและการขยายตัวทางเศรษฐกิจดีขึ้น อย่างไรก็ตามแต่ละประเทศมีจุดอ่อนของตนเอง ส่วนในประเทศไทยการบริโภคและการลงทุนภาครัฐมีการขยายตัวสูงกว่าภาคเอกชน ประเภทของสินค้าที่ส่งออกมากเป็นสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีสูง ส่วนสินค้าด้านเกษตรและประมงกลับลดลง การผลิตด้านอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ชะลอตัวเกือบหมด ยกเว้นหมวดเครื่องคัมและปิโตรเลียม ด้านเสถียรภาพเศรษฐกิจปรับตัวดีขึ้น อัตราเงินเฟ้อลดลงอยู่ในระดับร้อยละ 4.4 ดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุลลดลงเหลือ 134.9 พันล้านบาทการส่งออกมากกว่าการนำเข้า

ตารางที่ 1 แสดงผลผลิตสินค้าอุตสาหกรรม * (อัตราการเปลี่ยนแปลง : ร้อยละ)

หมวดสินค้า	2539	ม.ค.-มิ.ย.	
		2539	2540
อาหาร	4.0	6.9	-0.3
เครื่องคัม	5.8	7.9	13.9
ยาสูบ	12.0	16.6	-5.9
วัสดุก่อสร้าง	10.5	11.2	2.5
ยานยนต์	1.8	6.9	-6.5
สิ่งทอ	0.4	0.3	0.7
ปิโตรเลียม	32.3	19.4	31.4
อื่น ๆ	4.2	5.6	9.4
เฉลี่ย	7.6	7.5	6.0

หมายเหตุ * สินค้า 34 รายการ คิดเป็นร้อยละ 52 ของอุตสาหกรรมทั้งหมด

ที่มา : รายงานเศรษฐกิจรายเดือนธนาคารแห่งประเทศไทย(กรกฎาคม) 2540 ปีที่37 เล่ม 7 หน้า 9.

ช่วงกลางปี 2540 เมื่อรัฐบาลไทยประกาศค่าเงินบาทลอยตัว อันมีปัญหามาจากหลายสาเหตุที่มีผลต่อเนื่องกันได้แก่ ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน เงินทุนไหลออกนอกประเทศ อัตราเงินเฟ้อเพิ่มขึ้น และอัตราดอกเบี้ยสูง ทำให้ขาดสภาพคล่องในระบบการเงิน และกระทบต่อภาคการผลิตและการลงทุน ส่งผลให้เศรษฐกิจหดตัวอย่างรุนแรงในช่วงครึ่งแรกของปี 2541 ซึ่งถือได้ว่าประเทศไทยเป็นประเทศแรกที่เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและทำให้เกิดการลุกลามไปยังประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อระบบการเงินของโลก ทำให้หลายประเทศที่ประสบปัญหาวิกฤตการณ์ในครั้งนี้ต้องขอความช่วยเหลือกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF : International Monetary Fund)

เศรษฐกิจโลกปี 2541 ชะลอตัวลงจากร้อยละ 4.2 เหลือร้อยละ 2.2 ส่วนเศรษฐกิจประเทศไทยยังคงได้รับแรงกดดันจากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในภูมิภาคที่รุนแรงขึ้น เงินทุนไหลออก ค่าเงินอ่อนตัวลงมากในเดือนมกราคม และอัตราเงินเฟ้อเพิ่มสูงขึ้น การดำเนินนโยบายการเงินการคลังที่เข้มงวด การควบคุมค่าใช้จ่ายของภาครัฐ โดยการตัดรายจ่ายในการลงทุนที่จำเป็นไม่เร่งด่วนออก ตารางที่ 2 เครื่องชี้วัดภาวะเศรษฐกิจที่สำคัญของโลก

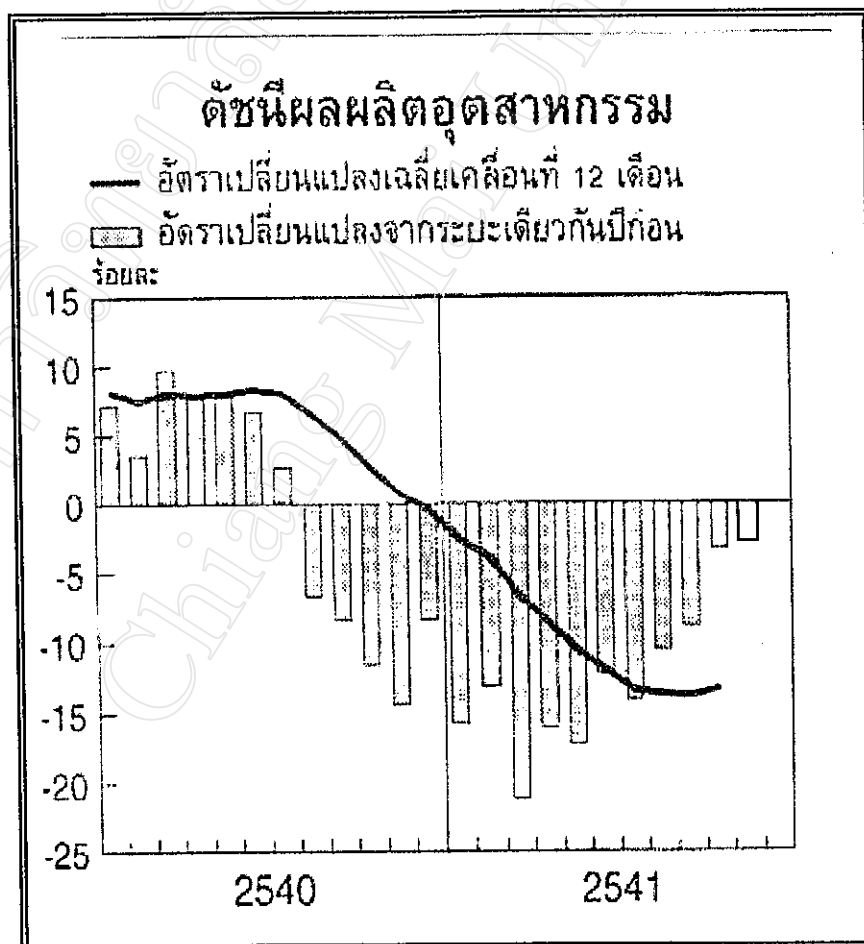
	2540	2541 ^E	2542 ^E
การขยายตัวทางเศรษฐกิจของโลก	4.2	2.2	2.2
ประเทศพัฒนาแล้ว	3.2	2.0	1.6
- สหรัฐอเมริกา	3.9	3.6	1.8
- สหภาพยุโรป	2.7	2.8	2.2
- ญี่ปุ่น	1.4	-2.8	-0.5
ประเทศกำลังพัฒนา	5.7	2.8	3.5
ประเทศที่อยู่ในช่วงการเปลี่ยนแปลง	1.9	-0.8	-1.9
ปริมาณการค้าของโลก(สินค้าและบริการ)	9.9	3.3	4.4
ภาวะเงินเฟ้อ(ดัชนีราคาผู้บริโภค)			
ประเทศพัฒนาแล้ว	2.1	1.6	1.6
ประเทศกำลังพัฒนา	9.2	10.2	8.4
ประเทศที่อยู่ในช่วงการเปลี่ยนแปลง	27.9	21.0	30.2

ที่มา : IMF, World Economic Outlook, December 1998

E : ประมาณการ

ศาสตราจารย์ Josph Stiglitz นักเศรษฐศาสตร์ประจำธนาคารโลกได้ระบุถึงสาเหตุของปัญหาทางเศรษฐกิจของภูมิภาคเอเชียไว้ ดังนี้

1. การจัดสรรการลงทุนไม่เหมาะสม (Misallocation of Investment) โดยเน้นการลงทุนในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์มากเกินไป ซึ่งเป็นภาคเศรษฐกิจที่ไม่เอื้ออำนวยในการแข่งขันระยะยาว
  2. การพึ่งพาการลงทุนระยะสั้นจากต่างประเทศในสัดส่วนที่สูง (Risky Form of Financing)
  3. การพึ่งพิงเงินกู้ยืมในสัดส่วนที่สูงกว่าเงินทุนที่มี (Excessive Levels of Debt-equity Ratio) จากสภาพการทางเศรษฐกิจ ได้ส่งผลกระทบต่อภาวะธุรกิจและอุตสาหกรรมของประเทศไทยซึ่งแสดงให้เห็นได้ชัดเจนด้วยดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรม ต่อไปนี้
- แผนภาพที่ 1 แสดงดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมปี 2540-2541

ที่มา : รายงานเศรษฐกิจรายเดือน ธนาคารแห่งประเทศไทย ปีที่ 38 เล่มที่ 12 (ธันวาคม)

สำหรับสภาพเศรษฐกิจของภาคเหนือได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจของประเทศด้วย เช่นเดียวกันทำให้มีเศรษฐกิจที่หดตัวอันเกิดจากปัจจัยภายนอกทั้งปัญหาสถาบันการเงินและเศรษฐกิจ ธุรกิจส่วนใหญ่ประสบปัญหาขาดสภาพคล่องจากการเข้มงวดในการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ รวมทั้งต้นทุนการผลิตของผู้ประกอบการสูงขึ้นจากอัตราดอกเบี้ยที่อยู่ในเกณฑ์สูง การใช้จ่ายของภาครัฐบาลปรับลดลง การใช้จ่ายของประชาชนลดลง เนื่องจากประสบปัญหาการว่างงานที่เพิ่มขึ้น ทำให้กำลังซื้อของประชาชนลดลง แม้ว่าการผลิตด้านการเกษตรยังมีลักษณะที่สามารถขยายตัวได้ แต่การผลิตที่อยู่นอกภาคการเกษตรมีการผลิตที่ลดลงร้อยละ 5.5 ยกเว้นภาคบริการที่ยังสามารถขยายตัวได้บ้างเล็กน้อย

ตารางที่ 3 แสดงอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจภาคเหนือ

(หน่วย : ร้อยละ)

อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจภาคเหนือ				
ภาคการผลิต	2538	2539	2540E	2541E
ภาคเกษตร	0.7	9.0	2.4	2.6
พืชผล	2.7	10.5	1.1	2.2
ปศุสัตว์	-8.2	1.9	9.0	5.0
นอกภาคเกษตร	8.3	4.6	3.4	-5.5
เหมืองแร่	1.0	17.9	13.4	-7.9
อุตสาหกรรม	9.3	6.6	8.2	-5.3
ก่อสร้าง	11.6	5.3	0.0	-17.7
บริการ	5.4	2.8	1.0	0.5
รวม	6.7	5.5	3.2	-3.9

หมายเหตุ : E ตัวเลขประมาณการ

ที่มา : ข้อมูลปี 2538-3539 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การผลิตภาคการเกษตร เป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของประชาชนในภาคเหนือและมีอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.6 พืชหลักสำคัญ เช่น ข้าวนาปี ข้าวนาปรัง ข้าวโพด เป็นต้น ซึ่งมีปัจจัยสนับสนุนด้านราคาที่สูงขึ้นและภาวะฝนที่กระจายทั่วดี ทำให้เกษตรกรมีรายได้ที่สูงขึ้น

การผลิตนอกภาคการเกษตร ลดลงเกือบทุกสาขา ยกเว้นภาคบริการ ภาคอุตสาหกรรมลดลงร้อยละ 5.3 ของอุตสาหกรรมหลักของภาคได้แก่ น้ำตาลทราย ลดลงตามภาวะผลผลิตอ้อยเข้าหีบ

และคุณภาพอ้อยที่ต่ำลง ปูนซีเมนต์ลดลงตามภาวะการก่อสร้าง ภาคเหมืองแร่ลดลงร้อยละ 7.9 ภาคบริการขยายตัวร้อยละ 0.5 จากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น ภาคการลงทุน ภาคการก่อสร้างลดลงทั้งภาครัฐและภาคเอกชนตามภาวะเศรษฐกิจ

ตารางที่ 4 แสดงข้อมูลเศรษฐกิจที่สำคัญของภาคเหนือ

	ข้อมูลเศรษฐกิจ (อัตราร้อยละ)		
	2539	2540	2541
อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ	5.5	3.2E	-3.9E
อัตราเงินเฟ้อ	4.9	5.6	8.0
สินเชื่อ	11.4	-2.0	-11.6
เงินฝาก	11.8	7.5	2.8

หมายเหตุ : E ตัวเลขประมาณการ
ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย (อินเตอร์เน็ต)

จังหวัดอุตรดิตถ์เป็น 1 ใน 17 ของจังหวัดภาคเหนือและถูกจัดให้เป็นภาคเหนือตอนล่างมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 481,957 คน โดยอยู่ในวัยแรงงานร้อยละ 56 ของประชากรทั้งหมด ร้อยละ 94 อยู่ในวัยแรงงานเป็นผู้มีงานทำ และร้อยละ 70 ประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรมและการปศุสัตว์ รองลงมาเป็นการอุตสาหกรรม การค้าส่งและการค้าปลีก การบริการและเหมืองแร่ จังหวัดอุตรดิตถ์มีมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัด รวม (GPP) 15,022.7 พันล้านบาท มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อปีนับเป็นลำดับที่ 48 ของประเทศ สภาพเศรษฐกิจของจังหวัดในปี 2541 มีสภาพหดตัวตามภาวะเศรษฐกิจของประเทศ ทุกภาคการผลิตทั้งอุตสาหกรรม พาณิชยกรรมและเหมืองแร่ การลงทุนและก่อสร้างยังคงซบเซา ภาคการเงินลดลงทั้งเงินฝากและสินเชื่อ สาขาการคลังขาดดุลเงินในงบประมาณลดลงตามการใช้จ่ายของรัฐบาลที่ลดลง ยกเว้นผลผลิตพืชสำคัญ เช่น ข้าวนาปีและนาปรัง อยู่ในเกณฑ์ดี

ตารางที่ 5 แสดงเครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจจังหวัดอุดรดิตถ์

เครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจจังหวัดอุดรดิตถ์				
รายการ	หน่วย	2539	2540	2541
1. การเงินการธนาคาร				
1.1 จำนวนสาขาธนาคารพาณิชย์	สำนักงาน	16	18	17
1.2 เงินฝากที่ธนาคารพาณิชย์	ล้านบาท	7,556	7,973	7,791
1.3 เงินให้กู้ยืมของธนาคารพาณิชย์	ล้านบาท	6,109	6,118	5,663
1.4 สัดส่วนเงินให้กู้ยืมต่อเงินฝาก	ร้อยละ	80.9	76.7	72.7
1.5 เงินที่รพ.นำฝากผู้แทนฯ	ล้านบาท	11,421	11,355	9,978
1.6 เงินที่รพ.เบิกถอนจากผู้แทนฯ	ล้านบาท	5,361	5,148	4,838
2. ฐานะการคลัง				
2.1 รายได้	ล้านบาท	ท.ล.	411	409
2.2 รายจ่าย	ล้านบาท	ท.ล.	4,935	4,222
2.3 कुลเงินในงบประมาณ	ล้านบาท	ท.ล.	-4,524	-3,613
2.4 कुลเงินนอกงบประมาณ	ล้านบาท	ท.ล.	6,220	4,960
2.5 कुลเงินสด	ล้านบาท	ท.ล.	1,697	1,148
3. เงินโอนจากแรงงานที่ไปทำงานต่างประเทศ	ล้านบาท	180	106	109
4. การลงทุน				
4.1 กิจกรรมที่ได้รับอนุมัติส่งเสริมการลงทุน	ล้านบาท	35	-	-
4.2 พื้นที่ก่อสร้างในเขตเทศบาล	ตร.ม.	67,040	53,406	12,101
4.3 การจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรม	ล้านบาท	44	3,902	9
4.4 ปริมาณสินเชื่อบริษัทพาณิชย์				
4.4.1 อสังหาริมทรัพย์	ล้านบาท	134	176	156
4.4.2 ก่อสร้าง	ล้านบาท	400	489	308
5. อุตสาหกรรมน้ำตาล	เมตริกตัน	209,342	195,143	135,657
6. เหมืองแร่				
6.1 ดินขาว	เมตริกตัน	68,543	53,496	47,551
6.2 หินปูน	เมตริกตัน	626,350	501,602	134,450
6.3 หินอ่อน	เมตริกตัน	3,269	1,020	260

7. ภาคพาณิชย์กรรม				
7.1 การจดทะเบียนรถยนต์	คัน	4,513	3,751	496
7.2 การจดทะเบียนรถจักรยานยนต์	คัน	17,338	10,280	5,769
7.3 สินเชื่อเพื่อการพาณิชย์	ล้านบาท	1,948	1,955	1,684
7.4 ภาษีมูลค่าเพิ่ม	ล้านบาท	70	92	86
8. ผลผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ				
8.1 ข้าวนาปี	เมตริกตัน	177,065	172,709	199,484
8.2 ข้าวนาปรัง	เมตริกตัน	82,882	70,306	81,475
8.3 อ้อย	เมตริกตัน	718,936	718,627	623,393
8.4 ข้าวโพด	เมตริกตัน	36,222	37,752	41,196
8.5 มันสำปะหลัง	เมตริกตัน	5,724	5,636	2,794
8.6 ถั่วเหลือง	เมตริกตัน	14,942	18,309	17,683
8.7 ถั่วเขียวผิวมัน	เมตริกตัน	4,098	3,476	3,827
8.8 หอมแดง	เมตริกตัน	14,840	13,366	14,236
8.9 ถางสาบ	เมตริกตัน	8,712	23,139	-

หมายเหตุ : ผู้แทนฯ หมายถึง ผู้แทนธนาคารแห่งประเทศไทย

ที่มา : ข้อ 2. สำนักงานคลังจังหวัด

ข้อ 4. 4.1 ศูนย์เศรษฐกิจการลงทุนภาคเหนือ

4.2 สำนักงานเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์

4.3สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดอุดรดิตถ์

ข้อ 5. กองวิชาการบริษัทอ้อยและน้ำตาลไทย จำกัด

ข้อ 6. สำนักงานทรัพยากรธรณี เขต 3 จังหวัดเชียงใหม่

ข้อ 7. 7.1 สำนักงานขนส่งจังหวัดอุดรดิตถ์

7.4 สำนักงานสรรพากรจังหวัดอุดรดิตถ์

ข้อ 8. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

จากสภาพเศรษฐกิจดังกล่าวมาแล้วข้างต้นย่อมมีผลกระทบต่อธุรกิจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงเป็นประเด็นน่าสนใจว่าผลกระทบของภาวะเศรษฐกิจที่มีต่อการดำเนินงานอุตสาหกรรมขนาดกลางของจังหวัดอุดรดิตถ์ในระหว่างปี พ.ศ. 2540-2541 ตามลักษณะของการแบ่งหน้าที่ทางอุตสาหกรรมแต่ละด้าน เช่น ด้านการเงินและการบัญชี ด้านการตลาด ด้านการผลิต ด้านการจัดการและด้านการบุคลากร ซึ่งอุตสาหกรรมขนาดกลางได้มีการแก้ปัญหาอย่างไร และเปรียบเทียบผลกระทบของแต่ละชนิดอุตสาหกรรมมีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของภาวะเศรษฐกิจที่มีต่อการดำเนินงานอุตสาหกรรมขนาดกลางในจังหวัดอุดรดิตถ์ระหว่างปี พ.ศ. 2540-2541
2. เพื่อเปรียบเทียบผลกระทบของภาวะเศรษฐกิจที่มีต่อการดำเนินงานอุตสาหกรรมขนาดกลางที่มีลักษณะของการประกอบอุตสาหกรรมที่ต่างกันในจังหวัดอุดรดิตถ์

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาผลกระทบของภาวะเศรษฐกิจที่มีต่อการดำเนินงานอุตสาหกรรมขนาดกลางในจังหวัดอุดรดิตถ์ระหว่างปี พ.ศ. 2540-2541 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ อุตสาหกรรมขนาดกลาง ซึ่งได้รวบรวมข้อมูลจากสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดอุดรดิตถ์ รวมทั้งสิ้นจำนวน 20 รายมีทำเลที่ตั้งส่วนใหญ่ในเขตอำเภอเมืองจำนวน 15 รายและเขตอำเภอทองแสนขันจำนวน 5 รายและจำแนกเป็นหมวดอุตสาหกรรมได้ 7 หมวดตามลักษณะของการดำเนินอุตสาหกรรมแต่ละประเภท แบ่งได้ดังนี้

1. อุตสาหกรรมก่อสร้าง	10	ราย
2. อุตสาหกรรมบริการ	5	ราย
3. อุตสาหกรรมเคมีและพลาสติก	1	ราย
4. อุตสาหกรรมกระดาษ	1	ราย
5. อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม	1	ราย
6. อุตสาหกรรมโลหะและอโลหะ	1	ราย
7. อุตสาหกรรมออกซิเจน	1	ราย
รวม	20	ราย

นิยามศัพท์

ภาวะเศรษฐกิจ หมายถึงสภาพเศรษฐกิจระหว่างปีพ.ศ.2540-2541 เป็นช่วงที่วงจรธุรกิจมีเศรษฐกิจตกต่ำ เกิดการว่างงาน การขาดความต้องการในตลาดสำหรับสินค้า บริการและเกิดการผลิตรายเกิน ภาวะการค้าฝืดเคือง ธุรกิจต่าง ๆ ต้องล้มละลายและเลิกกิจการ

การดำเนินงานอุตสาหกรรม หมายถึง กระบวนการจัดการภายในอุตสาหกรรมที่แบ่งตามหน้าที่งานด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย ด้านการเงินและกฤษฎี การตลาด การผลิต การจัดการ และการบุคลากร

อุตสาหกรรมขนาดกลาง หมายถึง กิจการที่ผลิต แปรรูปสภาพัตถุดิบ สินค้า หรือกิจการทำการค้า หรือกิจการที่ให้บริการ ซึ่งกระทรวงอุตสาหกรรมได้ตกลงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยใช้เกณฑ์มูลค่าขั้นสูงของทรัพย์สินถาวร ดังต่อไปนี้

ประเภท	ขนาดย่อม	ขนาดย่อมและขนาดกลาง
การผลิต	ไม่เกิน 50 ล้านบาท	ไม่เกิน 200 ล้านบาท
การค้า		
- ค้าส่ง	ไม่เกิน 50 ล้านบาท	ไม่เกิน 100 ล้านบาท
- ค้าปลีก	ไม่เกิน 30 ล้านบาท	ไม่เกิน 60 ล้านบาท
การบริการ	ไม่เกิน 50 ล้านบาท	ไม่เกิน 200 ล้านบาท

สำหรับการศึกษานี้เป็นการศึกษาประชากรอุตสาหกรรมขนาดกลาง ซึ่งมีขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 อุตสาหกรรม โดยใช้เกณฑ์การแบ่งตาม

ขนาดเงินลงทุนเกินกว่า 10 ล้านบาทแต่ไม่เกิน 100 ล้านบาท

หรือมีจำนวนแรงงาน ตั้งแต่ 51-100 คน (กรมอุตสาหกรรม)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. ทราบถึงผลกระทบของภาวะเศรษฐกิจที่มีต่อการดำเนินงานอุตสาหกรรมขนาดกลางในจังหวัดอุดรดิตรระหว่างปี พ.ศ. 2540-2541
2. ทราบถึงแนวทางในการแก้ปัญหาของอุตสาหกรรมขนาดกลางและผู้ประกอบการสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาได้